

Eurocrim 2014
14. godišnja konferencija
Europskog udruženja za kriminologiju
Criminology of Europe: Inspiration by Diversity
Prag, 10. – 13. rujna 2014.
UDK: 343.9(4)(047)

U Pragu je od 10. do 13. rujna 2014. održana 14. godišnja konferencija Europskog udruženja za kriminologiju (European Society of Criminology, ESC) pod nazivom *Kriminologija Europe: Nadahnuće različitosti (Criminology of Europe: Inspiration by Diversity)*. Europsko udruženje za kriminologiju od osnutka 2000. godine nastoji povezati kolege aktivno uključene u istraživanje, nastavu ili praksu u području kriminologije, a velik dio tih napora odnosi se na organizaciju godišnjih konferencija koje članovima pružaju priliku da profesionalnoj javnosti predstave svoje istraživačke projekte.

Ove godine konferenciju su organizirali Češko udruženje za kriminologiju i Karlovo sveučilište u Pragu, najstarije sveučilište u srednjoj Europi, osnovano 1348. godine, na kojem se kriminologija proučava unutar više različitih sastavnica – na Pravnom, Medicinskom i Filozofskom fakultetu. Konferencija je okupila više od 1000 sudionika iz više od 50 pretežito europskih država, a u tri dana trajanja održano je 226 panela s gotovo 800 izlaganja. U radu konferencije, organiziranom u tri radna dana, sudjelovali su i članovi Udruženja iz Hrvatske.

Konferencija je svečano otvorena u auli Pravnog fakulteta Karlova sveučilišta pozdravnim govorima češke ministrice pravosuđa, prorektora Sveučilišta te predstavnika grada Praga. Michael Tonry, američki kriminolog i predsjednik Europskog udruženja za kriminologiju, svim je sudionicima i gostima zaželio dobrodošlicu, produktivan rad te je službeno otvorio konferenciju, a zatim je održan prigodni koncert.

Sljedećeg dana održavalo se više od 50 različitih panela, koji su obrađivali razna područja kriminologije, od korupcije i organiziranog kriminala do maloljetničke delinkvencije i uloge medicine u kaznenom pravu.

Znanstveni dio programa konferencije otvoren je, među ostalim, i panelom *Max Planck partnerske grupe za "Balkan kriminologiju"* (MPPG) kojim je predsjedao profesor Hans-Jörg Albrecht, direktor Max Planck instituta za inozemno i međunarodno kazneno pravo u Freiburgu. U uvodnom govoru prof. Albrecht predstavio je istraživački plan grupe te je naglasio važnost njezina postojanja. MPPG osnovali su Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Max Planck institut u Freiburgu radi provođenja znanstvenih istraživanja te stvaranja regionalne mreže stručnjaka u području kriminologije i kaznenog pravosuđa. Prof. Albrecht s velikim je zadovoljstvom predstavio Filipa Vojtu, člana MPPG-a, koji je održao predavanje o temi *Međunarodna penologija pod povećalom: Izvršenje kazne ICTY-a (Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju)*. U prvom dijelu predavanja Vojta je predstavio istraživački pristup koji je koristio u svojem doktorskom radu *Izvršavanje kazni za teške povrede međunarodnog humanitarnog prava na području bivše Jugoslavije*, koji provodi pod istraživačkim fokusom III MPPG-a. U drugom dijelu prezentacije fokusirao se na kritičku analizu međunarodnog izvršavanja kazni temeljenu na dobivenim empirijskim rezultatima.

Slijedilo je predavanje Reane Bezić, članice MPPG-a i asistentice na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, o temi *Maloljetnička delinkvencija na Balkanu: Regionalna komparativna analiza bazirana na rezultatima ISRD3 studije*, koja je ujedno i tema njezina doktorskog rada. U uvodnom dijelu predavanja ukratko je predstavila *ad hoc* projekte MPPG-a, s fokusom na projekt ISRD3 u Hrvatskoj, čije rezultate koristi za regionalnu komparativnu analizu. Navedena komparacija smatra se mikrorazinom doktorskog rada, dok je naglasila postojanje makrorazine, koja je utemeljena na usporedbi država putem indikatora kao što su kaznenopravni sustav, ekonomija, obrazovanje, vjera te mnogih drugih, što je ujedno i dodana vrijednost njezina doktorskog projekta. Bezić doktorski rad provodi pod istraživačkim fokusom II MPPG-a: *Osjećaji i poimanje (ne)sigurnosti i kriminala*.

Prvi dio panela završio je predavanjem profesora Hans-Jörga Albrechta o temi *Balkan, kriminalitet i kriminologija*. U fokusu predavanja bila je teza o (ne) postojanju europske kriminologije. Početkom 90-ih smatralo se da europska kriminologija još ne postoji. Prof. Albrecht iznio je teze o njezinu nepostojanju i danas te se zapitao što bi ona kao pojam obuhvaćala. Naglasio je važnost postojanja Max Planck partnerske grupe za "Balkan kriminologiju" te važnost uključivanja regije u velika međunarodna istraživanja.

Drugi dio panela nastavljen je prezentacijom preostalih doktorskih projekata članova Max Planck partnerske grupe za "Balkan Criminology". Otvorio ga je Aleksandar Maršavelski, asistent na Katedri za kazneno pravo Pravnog

fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s izlaganjem o odgovornosti političkih stranaka za kaznena djela. Presentacija je ponudila odgovore na pitanja o potrebi, modelima te specifičnostima kaznene odgovornosti političkih stranaka. Disbalans između dvaju suprotstavljenih interesa – djelovanja za opće dobro s jedne i želje za ostvarenjem moći s druge strane – čini se jednim od uzroka kriminalnih aktivnosti političkih stranaka. Maršavelski je predstavio i klasifikaciju kaznenih djela političkih stranaka ovisno o tome jesu li ona počinjena u ratu ili miru, odnosno o tome je li počinitelj stranka na vlasti ili u opoziciji.

Sunčana Roksandić Vidlička, članica MPPG-a te asistentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predstavila je svoj doktorski projekt o (tranzicijskim) gospodarskim kaznenim djelima kao kaznenim djelima prema međunarodnom pravu. U izlaganju je analizirana mogućnost kvalifikacije teških oblika takvih kriminalnih radnji počinjenih u tranzicijskom razdoblju kao kaznenih djela prema međunarodnom pravu, kao i neki od potencijalnih pristupa implementaciji takva modela. Problematizirana je ostvarivost ciljeva tranzicijske pravde u slučaju neprocesuiranja teških i raširenih slučajeva ekonomskog kriminala u razdoblju tranzicije, odnosno konflikta. Također, razmotrena su potencijalna obrazloženja uvođenja takvih oblika gospodarskih kaznenih djela u Statut Međunarodnog kaznenog suda.

Svoj doktorski projekt o trgovanju ljudima na Balkanu predstavio je Karlo Ressler, član MPPG-a i asistent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Koristeći se ponajprije kvalitativnim metodama, glavni cilj projekta je povećati razumijevanje o fenomenu trgovanja ljudima te društvene dinamike između počinitelja i žrtve. Premda je manjak numeričkih podataka o trgovanju ljudima izrazito otežavajuća okolnost, još je veći problem nedostatak dubokog razumijevanja problema koji nerijetko otežava razlikovanje između trgovanja ljudima i sličnih, povezanih kaznenih djela. Upravo nadilaženje navedenog nedostatka čini se nužnim radi kreiranja precizno usmjerenih kaznenih politika.

U poslijepodnevnom dijelu održan je panel *Prvi rezultati međunarodnog istraživanja maloljetničke delinkvencije (ISR3) iz odabranih europskih zemalja* pod vodstvom Ineke Haen Marshall, profesorice Sveučilišta Northeastern u Bostonu. Panel je otvorila Reana Bezić, članica MPPG-a i asistentica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, prezentirajući preliminarne rezultate studije ISR3 provedene u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno pod vodstvom doc. dr. sc. Anna-Marije Getoš Kalac. U uvodnom dijelu prezentacije izložen je način i uzorak na temelju kojeg je provedeno istraživanje u Hrvatskoj. Kao glavne probleme prilikom prikupljanja podataka istaknut je sam termin istraživanja (kraj školske godine), suradnja s lokalnom i regionalnom samoupravom

te ravnateljima škola i nedostatak financijskih sredstava. Zatim je predstavila prve rezultate vezane uz modul devijantnost i delinkvencija s posebnim fokusom na korelacije s obzirom na spol sudionika.

Almir Maljević sa Sveučilišta u Sarajevu predstavio je prve rezultate studije ISRD3 u Bosni i Hercegovini te je istaknuo neke od problema s kojima se susreo pokušavajući provesti istraživanje kao što su izrazito kompliciran politički sustav Bosne i Hercegovine, poplave, loša telekomunikacijska infrastruktura i mnogi drugi. Prethodno navedeni problemi onemogućili su provođenje istraživanja na nacionalnoj razini. Za sada provedeno je istraživanje u dva grada za koje su prezentirani podaci, s fokusom na modul devijantnosti i delinkvencije.

Mensut Ademi sa Sveučilišta u Prištini u svojem predavanju bavio se podacima studije ISRD3 provedene na Kosovu. Prikazao je socijalnu i ekonomsku pozadinu sudionika istraživanja nakon čega je slijedila prezentacija prvih rezultata modula viktimizacije i delinkvencije. Također je ukratko izložio metodologiju istraživanja provedenog na Kosovu.

Anastasia Lukash predstavila je prve rezultate međunarodnog istraživanja maloljetničke delinkvencije provedenog u Švicarskoj. Dobivene rezultate usporedila je u određenim segmentima i s rezultatima iz drugih država u kojima je istraživanje provedeno pod koordinacijom prof. Martina Killiasa, što je financirao Švicarski savezni ured za migracije. Lukash je prezentirala i rezultate studije ISRD3 provedene u Ukrajini i Srbiji, čiji su predavači bili spriječeni sudjelovati na konferenciji.

Na plenarnim sjednicama konferencije govorilo se o aktualnim raspravama u kriminološkoj teoriji, problemima tranzicije u srednjoj i istočnoj Europi, regulaciji politika prema drogama diljem Europe i imigraciji kao novom izazovu.

Plenarnom sjednicom drugog dana konferencije o temi *Ključna pitanja u suvremenoj kriminološkoj teoriji* predsjedao je Klaus Boers, profesor Sveučilišta u Münsteru. U prvom izlaganju Per-Olof Wikström sa Sveučilišta u Cambridgeu predstavio je osnovna načela situacijske teorije akcije. Naglasio je važnost analitičke teorije u otkrivanju uzroka i prevencije kriminala. Potrebna je kriminologija koja ide izvan okvira faktora rizika te se fokusira na socijalnu i situacijsku analizu procesa uključenih u uzroke zločina.

Drugo izlaganje, *Važnost socijalnog konteksta u kriminološkim teorijama*, prezentirao je Dirk Enzmann sa Sveučilišta u Hamburgu. U svojoj prezentaciji također se osvrnuo na situacijsku teoriju akcije. Naglasio je da teorija ne pruža objašnjenje uzroka od uzroka, kao što su povijesni, kulturni i društveni makrokontekst u kojem se ljudi razvijaju i djeluju.

Popodnevnim panelom o komparativnom istraživanju trgovanja ljudima (*Comparative Research on Human Trafficking*) predsjedao je Marcelo Aebi, profesor Sveučilišta u Lausannei.

U prvom izlaganju Claudia Campistol, također sa Sveučilišta u Lausannei, predstavila je glavne rezultate projekta TRAFSTAT (*Tools for the validation and utilization of EU statistics on human trafficking*). Projekt koji je financirala Europska komisija nastoji poboljšati upotrebljivost statistike o trgovanju ljudima na europskoj razini. Naime, velik dio podataka o broju žrtava, počinitelja i drugih pokazatelja prikuplja se na temelju različite metodologije što dovodi do vrlo otežanog uspoređivanja stanja i ocjene nacionalnih politika. Projekt TRAFSTAT suočio se i s problemom dvostrukog računanja (*double counting*) u procjenjivanju broja žrtava trgovanja ljudima. Pomoću određenih statistika pokušalo se otkriti moguće rane znakove upozorenja u stvaranju trendova u državama članicama. Primjerice, zaključeno je da je u pravilu vjerojatnije da nizak broj žrtava u određenoj državi predstavlja nedostatak napora u borbi protiv trgovanja ljudi, nego da je takav pokazatelj rezultat opsega fenomena.

Drugo izlaganje na panelu Jan van Dijk sa Sveučilišta u Tilburgu iskoristio je za prezentaciju mogućnosti indeksiranja politika protiv trgovanja ljudima u Europi (*Indexing anti-trafficking policies in Europe*). Nedvojbeno je da postoji potreba za stvaranjem kvalitetnih kvantitativnih pokazatelja u vezi s trgovanjem ljudima koji bi poslužili za ocjenjivanje nacionalne i nadnacionalne borbe protiv trgovanja ljudima. Indeksiranje se odnosi na kvantificiranje deskriptivnih podataka izvještaja Ekspertne grupe za suzbijanje trgovine ljudima (*GRETA – The Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings*) o trenutačnom stanju u pojedinim državama članicama Vijeća Europe. Tako dobiveni indeksi uspoređeni su s jednako kvantificiranim podacima iz izvještaja američkog State Departmenta (*TIP – Trafficking in Persons*). Suprotno stajalištu većine država profesor van Dijk smatra da je ponekad korisno rangirati države prema postignućima u borbi protiv trgovanja ljudima.

Sheldon Zhang sa Sveučilišta San Diego State i Kelle Barrick s RTI Internationala predstavili su modalitete izvođenja studije o procjenjivanju trgovanja ljudima radi radnog iskorištavanja koristeći se posebnom GIS-enabled Multi-stage metodom uzorkovanja (*Estimating Labor Trafficking Using GIS-enabled Multi-Stage Sampling*). Istraživanje je provođeno u ruralnim dijelovima Sjedinjenih Američkih Država tako da su suradnici u poljoprivredno intenzivnim područjima fotografirali stambene objekte i pritom ocjenjivali vjerojatnost da u njima žive najamni radnici s kojima su se zatim vodili intervjui radi dobivanja detaljnijih informacija o potencijalnim oblicima i rubnim praksama trgovanja ljudima.

Posljednje izlaganje panela, koje se bavilo specifičnostima istraživanja trgovanja ljudima u jugoistočnoj Europi, prezentirao je član MPPG-a Karlo Ressler. Istaknut je kontrast između rasprostranjenih percepcija o organizaciji trgovanja ljudima kao o dobro organiziranoj, međunarodnoj kriminalnoj grupi te indikacija koje proizlaze iz autoru dostupnih policijskih spisa koji bi sugerirali da je u velikom dijelu slučajeva trgovanja ljudima riječ o manjim, slabije organiziranim skupinama, na ograničenom geografskom području s ciljem radnog iskorištavanja u ruralnim područjima. Također, prezentacija je naglasila povezanost napora za suzbijanje trgovanja ljudima u široj regiji te unutar Europske unije, kao i sličnu potrebu povezanosti u istraživanju fenomena.

Nakon kratke stanke konferencija je nastavljena sastankom svih sudionika koji sudjeluju u provođenju međunarodnog istraživanja maloljetničke delinkvencije (ISRD3). Trenutačno u istraživanju sudjeluje oko 50 država. Na sastanku su prezentirani istraživački planovi za svaku pojedinu državu i o njima se raspravljalo. Članovima MPPG-a predložena je koordinacija provođenja istraživanja u nekoliko država unutar klastera središnje i istočne Europe. Zatim su se razmatrala otvorenja pitanja vezana uz metodologiju terenskog rada u pojedinim državama. Naglašena je važnost standardizacije upitnika te poštovanje svih zadanih metoda prilikom unosa i obrade podataka.

U sklopu konferencije održana je i opća skupština Europskog udruženja za kriminologiju. Dosadašnji predsjednik ESC-a Michael Tonry prezentirao je izvješće o radu organizacije u protekloj godini, a izvršni tajnik organizacije Marcelo Aebi predstavio je financijsko izvješće te proračun za 2014. Članovi ESC-a podržali su prijedlog paketa amandmana na Statut organizacije kojim se promijenio način izbora i produžilo trajanje mandata članovima Izvršnog odbora s dvije na tri godine. Opća skupština ESC-a izabrala je novog predsjednika (Frieder Dünkler sa Sveučilišta u Greifswaldu) te članove Izvršnog odbora (Anna-Maria Getoš Kalac sa Sveučilišta u Zagrebu, Edward Kleemans s Vrije Univerziteita u Amsterdamu i May-Len Skilbrei sa Sveučilišta u Oslu). Također, dodijeljene su godišnje nagrade i stipendije Udruženja. Istaknuta je potreba daljnje stručne suradnje između dvije godišnje konferencije. Zaključno, portugalski organizatori najavili su sljedeću konferenciju ESC-a koja će se održati od 2. do 5. rujna 2015. u Portu.

*Reana Bezić, mag. iur. **

*Karlo Ressler, mag. iur. ***

* Reana Bezić, mag. iur., članica Max Planck partnerske grupe za "Balkan kriminologiju" i asistentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb

** Karlo Ressler, mag. iur., član Max Planck partnerske grupe za "Balkan kriminologiju" i asistent Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb